



Film és filozófia – nézünk, mint a moziban?

2012 szeptember 09. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

értékelve

Még nincs

Mérték

Keveset tudunk a következő szövegről, amely a francia egzisztencializmus mesterének tollából származik. A szövegrészletben Jean-Paul Sartre az emberi tudat és a mozgókép kapcsolatának misztériumáról elmélkedik.

Mivel 1924-ben íródott, amikor a filozófus gondolkodó még csak tizenkilenc éves volt, a következőkben igazi ritkaságot olvashatunk. A szerző halála után tíz évvel, 1990-ben publikált sorokat nehéz lenne elhelyezni Sartre életművében: talán érett bevezető az író későbbi fenomenológiai ontológiáját (lételméletét) bemutató *A lét és a semmi* című kötetéhez. Méltó bemutatkozás példaképei Husserl és Heidegger előtt? Vagy csak egy mozizó fiatal kusza merengése? Egyfajta bambulás ez, röpködő gondolatok útvesztője.



Maga a film tudat, mert egy szétválaszthatatlan folyam része. A film lényege a mobilitásában és a hosszúságában van. A tartály vize nem lehet a folyamé, így a film sem egy mozdulatlan klisés tekercs. Sokkal inkább állapotok sokasága, egy szivárgás, egy szétválaszthatatlan folyás – ravasz, olyan mint az Énünk. Az ötlet a gondolkodás megállása; akkor születik amikor a gondolat: ahelyett, hogy folytatná útját, megáll, és saját magára reflektál, mint a felszabaduló melegség. Akárcsak az akadályba ütköző golyó. Tehát a gondolatok szivárgása néha megáll a moziban. A tranzitív állapotot szubsztantív állapot követi, így a folyam ötletté szilárdul. Ha úgy tetszik, ez az a jelenség, melynek bekövetkezésekor egy üldözéssel jelenet izgalma után nyugodt képek sorozata következik, általánosabb mondanivalóval. Egy mozdulatlan csoportról beszélünk: szerelmesek a tóparton, gyermekek anyjuk halálos ágyánál. S ez a brutális megállás úgy jön a filmben, ahogyan az ötlet jön a tudatunkban, titkon érkezik az Énünkhöz. A színházban az általános gondolatok absztrakt világában vagyunk jelen, a moziban viszont a rendező kézen fogva vezethet bennünket, kénye-kedve szerint. A moziban elmerülünk a sötét éjszakában - amit a német költők Létezésnek neveztek -, majd belénk hasít a boldogító apró zene. A precíz mozdulatok koncentrállásra kényszerítenek bennünket, a vásznat fürkészve már nem tudunk ellentmondani, nem tudjuk az Ént ellentétbe helyezni a külső eseményekkel. A rendező játéka vagyunk, ránk erőlteti saját felfogását a drámáról. Elüldözi a regénynek azt a bajos örömét, hogy beleképzelhetünk valakit a szereplők bérébe; öntörvényűleg meghatározza, hogy melyik színész a hős.

– *Écrits de jeunesse* részlet (kiadó: Éd. Gallimard, NRF, 1990) -



Amir?l Sartre beszámol, az a m?vészmozik univerzuma, hiszen a film tudat, egy olyan folyam része, amit értelmeznünk kell, anticipálnunk kell a cselekmény végkimenetelét. Az esszencia ezért van a mobilitásban és a hosszúságban: érdemes elemeznünk a szerepl?k közötti viszonyt, az ok és okozat közötti kapcsolatot, a következményeket. Így kés?bb tanulságot vonhatunk le a jelenetekb?l, és a terem kijáratánál már nem a színész lesz a h?s, sokkal inkább mi magunk lehetünk saját életünk f?szerepl?i. Valóban helytálló a gondolatmenet, hiszen napjainkban könnyen a hollywood-i filmáradat áldozataivá válhatunk. Az akciófilm során néha elfelejtünk gondolkodni; s?t, általában akkor eladható egy szuperprodukció, ha önfeledt élményt nyújt a jegy áráért. Persze csak ha úgy döntünk, hogy prédaként viselkedve feladjuk az ellentmondás lehet?ségét. Fel kell készülnünk az intenzív akcióra, az egysíkú rendez?-központú gondolkodásra. Mert a film lehet menekülési pont is. A fiatal Sartre nem hazudtolja meg a kés?bbi filozófust, számunkra pedig kuriózum, amikor film és filozófia ilyen formában ötvöz?dik.

Balázs Ádám Samu

Szerz? a Flag Polgári M?hely tagja

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyaláztatról tabumentesen



„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló